

УДК 351.743(477)

Наталія Володимирівна ФЕДОРОВСЬКА,

старший науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

Олександра Олександрівна ПРИХОДЬКО,

курсант 3 курсу навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ ТА ВИБУХІВКИ

Незаконний обіг вогнепальної зброї, вибухових речовин та пристроїв завжди становив серйозну загрозу публічній безпеці. Збройні напади завдають непоправної шкоди життю і здоров'ю громадян, мають резонансний характер, посилюють страх і відчуття незахищеності у населення, нівелюють у суспільній свідомості зусилля держави, спрямовані на стабільний розвиток суспільства, забезпечення прав і свобод людини, створення гідних умов її життя.

Конституцією України проголошено, що людина її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в нашій державі найвищою соціальною цінністю. Кожна людина має невід'ємне право на життя, свободу та особисту недоторканність, а також недоторканність житла. Обов'язок держави – захищати життя людини (ст. 3, 27, 29, 30 Конституції України).

Кількість убивств із застосуванням вогнепальної зброї з кожним роком залишаються стабільно високими. Статистичні дані останніх років свідчать, що обіг зброї в Україні має доволі значний обсяг. За результатами роботи поліції у 2017 р. з протидії незаконному обігу зброї задокументовано на 29 % більше фактів незаконного обігу зброї 7855 у 2017 проти 6087 у 2016; встановлено в 1,7 рази більше осіб, причетних до незаконного обігу зброї 6864 у 2017 ніж 4062 у 2016; вилучено з незаконного обігу вогнепальної зброї 2,4 тис. у 2017 проти 1,4 тис. у 2016. За 11 місяців 2018 року поліцейські вилучили 1817 одиниць вогнепальної зброї, майже 200 тисяч набоїв та близько 2 тисяч гранат, мін і саморобних вибухових пристроїв [1].

Упродовж 2018 року за участі іноземців на території держави скоєно 2775 злочинів та 75 тисяч адмін. правопорушень, зафіксовано 131 факт незаконного обігу зброї. Серед «лідерів» по кількості скоєних злочинів – громадяни РФ [2].

Протидія правопорушенням, пов'язаним з незаконним поводженням зі зброєю, – це не лише їх виявлення і розкриття, але й комплекс інших заходів, що включають дії з контролю за обігом зброї, боєприпасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв, починаючи з їх виробництва і закінчуючи знищенням, з метою виключення фактів незаконного заволодіння і використання.

Незареєстрована зброя – це не тільки порушення закону, а й причина нещасних випадків, які трапляються з громадянами та з їх неповнолітніми дітьми [3].

Удосконалення державного контролю за предметами озброєння передбачає: налагодження належного обліку наявності й використання зброї, бойових припасів, вибухових пристроїв та речовин; забезпечення їх належного зберігання; покращання добору кадрів для роботи, пов'язаної зі зберіганням, видачею, обліком і використанням цих предметів.

Нові форми взаємовідносин створюють правову базу для захисту особи та її інтересів, що є позитивним явищем. Але на фоні цього позитиву з'явилися і негативні явища, зокрема зростання злочинності [4, с. 60].

В умовах військового стану та тривалого періоду бойових дій актуальним залишається і питання вилучення з незаконного обігу зброї та боєприпасів.

МВС України визнає, що існує взаємозв'язок між збільшенням кількості збройних нападів та продовженням збройного протистояння на сході України. На сьогоднішній день фіксуються численні спроби ввезення проросійськи налаштованими угрупованнями та організаціями зброї, боєприпасів та вибухівки з району проведення Операції Об'єднаних сил (раніше АТО).

Близько 70 % зброї, яка вилучається з незаконного обігу, вивезена із зони АТО, що в свою чергу є одним із факторів напруження кримінального стану на території держави, а її застосування – це, по суті, відкриття другого фронту для сепаратистів [5].

З метою збереження життя та здоров'я осіб, які не залучаються до заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, недопущення несанкціонованого ввезення (вивезення) до (з) району проведення Операції Об'єднаних сил зброї, боєприпасів, вибухових та наркотичних речовин встановлюється особливий порядок, який передбачає надання спеціальних повноважень органам сектору безпеки і оборони [6].

Так, лише за березень 2019 року: 1) в ході проведення оперативних заходів було встановлено особу із кримінального середовища, яка за сприянням співучасника одержувала із зони проведення ООС боєприпаси з метою подальшого збуту [7]; 2) у ході відпрацювання оперативної інформації детективи столичної поліції затримали чотирьох чоловіків, які збували боєприпаси. Під час обшуку за місцем мешкання зловмисників та у їх автомобілях поліцейські вилучили 3 пістолети ТТ, 3 пістолети невстановленого виробництва, 4 карабіни, снайперську гвинтівку, 7 гранат РГД-5, протипіхотну міну, 448 набоїв та 642 грамів пластиду [8]; 3) на Луганщині під час чергового збуту зброї, вибухівки та боєприпасів поліцейські затримали торгівця та вилучили: гранатомети «РПГ-18», гранати «ВОГ-25» та повний металевий ящик з гранатами «ВОГ-25», дві тротилові шапки по 400 г, 165 набоїв калібру 5,45 мм та корпус гранати «Ф-1» [9].

Забезпечення публічної безпеки і порядку, розкриття й розслідування правопорушень, попередження терористичних актів, а також виявлення, вилучення зброї, розмінування залишених бойовиками мін та знешкодження «розтяжок» завдання правоохоронців на звільнених територіях Донбасу.

Різноманітну зброю, залишену бойовиками та підібрану місцевим населенням, дуже неохоче здають до поліції. Люди прикопують та ховають все, що потрапляє до рук: пістолети, автомати, кулемети, гранатомети та боєприпаси.

Виявляти та вилучати зброю та боєприпаси, що перебувають у незаконному володінні громадян можливо на:

- блокпостах;
- поштових відділеннях;
- залізничних вокзалах та автостанціях та ін.

При перевірці транспортних засобів здійснюється паспортний контроль водія та пасажирів, особлива увага приділяється автомобілям, в яких знаходиться одна людина. Транспортні засоби підлягають повному обшуку на предмет перевезення зброї та вибухових речовин. При значному русі можна перевіряти тільки кожний третій автомобіль. Автомобілі тільки одного типу чи ті які рухаються в одному напрямку.

При перевірці автомобіля в якому знаходиться значна кількість людей, особовий склад наряду блокпосту пропонує всім вийти з машини. Проводити огляд кожної людини і відводить їх у бік, не ближче 10 м від машини. Після цього проводиться огляд транспортного засобу на наявність зброї та вибухових пристроїв [10, с. 74–75].

У відділеннях «Нової Пошти» розташованих у прифронтовій зоні з метою виявлення та вилучення з незаконного обігу зброї, вибухівки та боєприпасів у громадян змінено Правила відправлення вантажів, з березня 2015 року речі на відправлення приймаються лише у відкритому вигляді [11].

Особливу увагу приділятимуть пасажирам усіх поїздів, які прибувають із сходу, на предмет їхньої причетності до незаконних збройних формувань. У першу чергу планується шукати зброю, боєприпаси, вибухові речовини та пристрої. Збільшено кількість патрулів у місцях скупчення людей, а для пошуку вибухівки залучено кінолога зі службовою собакою [12].

Результати проведення уповноваженими органами Національної поліції заходів щодо запобігання незаконному обігу зброї, боєприпасів та вибухівки, виявлення і перекриття каналів їх надходження до злочинного середовища та посилення контролю за використанням зареєстрованої зброї, недопущення пов'язаних з нею надзвичайних подій, неконтрольованого розповсюдження зброї, спецзасобів, боєприпасів до неї та вибухівки свідчать про позитивний їх вплив на оперативну обстановку в державі та підтверджують доцільність їх проведення надалі.

Зазначені заходи суттєво впливають на оздоровлення оперативної обстановки у країні, а також зменшують кількість злочинів, учинених із застосуванням вогнепальної зброї.

Список бібліографічних посилань

1. Презентація «Підсумки роботи поліції 12 місяців 2017». Звіт Голови Національної поліції України С. Князева про результати роботи відомства за 2018 рік. URL: https://www.slideshare.net/Police_Ukraine (дата звернення: 10.03.2019).
2. Упродовж 2019 року за участі іноземців скоєно 430 злочинів – Ігор Малахов // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/torgivlya-lyudmi/uprodovzh-2019-roku-za-uchasti-inozemcziv-skojeno-430-zlochiv-Igor-malaxov/> (дата звернення: 12.03.2019).
3. Харитонов О. Руки вгору? Проблема правової регламентації режиму застосування зброї потребує радикального перегляду. *Український юрист*. 2005. № 1. С. 60–63.
4. Федоров М. П. Адміністративно-правове регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією права громадян на зброю та спеціальні засоби індивідуального захисту : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2000. 218 с.
5. Зброя із зони АТО складає приблизно 70 % «чорного ринку» – МВС // ZN,Ua : сайт. URL: <https://dt.ua/UKRAINE/zbroya-iz-zoni-ato-skladaye-priblizno-70-chornogo-rinku-mvs-173778.html> (дата звернення: 12.03.2019).
6. Особливий порядок, що буде діяти з оголошенням початку проведення операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей // Міністерство оборони України : офіц. веб-сайт. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2018/04/28/osoblivij-poryadok-shho-bude-diyati-z-ogoloshennyam-rochatku-provedennya-operaczi-obednanih-sil-na-teritorii-doneczkoi-ta-luganskoi-oblastej/> (дата звернення: 12.03.2019).
7. Харківські правоохоронці перекрили канал постачання боєприпасів із зони проведення операції Об'єднаних сил // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/zbroya/xarkivski-pravoohoronczy-perekryli-kanal-postachannya-bojepripasiv-iz-zoni-provedennya-operaczi-objednanih-sil/> (дата звернення: 12.03.2019).
8. Детективи поліції Києва затримали групу осіб за збут боєприпасів на території столиці // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/zbroya/detektivi-policziji-kijeva-zatrimali-grupu-osib-za-zbut-bojepripasiv-na-teritoriji-stoliczi/> (дата звернення: 12.03.2019).
9. На Луганщині поліцейські затримали торговця зброєю та боєприпасами // Національна поліція : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/zbroya/na-luganshhini-policzejski-zatrimali-torgivczya-zbrojeyu-ta-bojepripasami/> (дата звернення: 12.03.2019).
10. Роль керівника ОВС у комплексному використанні сил та засобів під час охорони громадського порядку : навч.-метод. посіб. / авт. кол.: В. В. Сокурєнко, І. М. Охріменко, Д. О. Александров, В. Л. Костюк та ін. Київ : МП Леся, 2015. 104 с.
11. У зоні АТО змінюють правила відправлення вантажів // vinnichina.info. 25 берез. 2015 р. № 23 (22965). URL: http://vinnichina.info/media/arhiv/pdf/1430896019_240.pdf (дата звернення: 12.03.2019).
12. Головне – пильність. URL: <http://www.magistral-uz.com.ua/articles/golovne--pilnist.html> (дата звернення: 10.02.2019).

Одержано 14.03.2019

УДК 343.(54+59+91)(477)

Михайло Ігоревич ФІАЛКА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Досліджуючи проблематику кримінологічної характеристики того чи іншого різновиду злочинності не можливо досягти поставленої перед собою мети не визначившись з одним з ключових моментів цього процесу, а саме – кримінологічною характеристикою особи, що вчинює дану категорію злочинів. Іншим словами, кримінологічний опис злочинності як явища, буде не повним, якщо не розкрити сутність особи, яка є безпосередньо носієм цього злочинного прояву.